

Rudolf Rasch

Duizend brieven over muziek van, aan en rond
Constantijn Huygens

1672

Verwijzingen naar deze tekst graag op de volgende manier:
Rudolf Rasch, Duizend brieven over muziek van, aan en rond Constantijn Huygens: 1672
<https://huygens-muziekbrieven.sites.uu.nl/>
Voor opmerkingen, suggesties, aanvullingen en correcties: r.a.rasch@uu.nl
© Rudolf Rasch, Utrecht/Houten, 2019
12 augustus 2019

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN SÉBASTIEN CHIÈZE [MADRID]
14 JANUARI 1672
6820

Vervolg op Huygens' brief van 3 december 1671 (6818).

Samenvatting: Huygens wenst Chièze een gelukkig nieuwjaar toe en vraagt hem tevens voor hem een werk van Salinas aan te schaffen.

Chièzes antwoord, vermoedelijk van februari 1672, is verloren gegaan.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, p. 405: afschrift (autograaf).

Vroegere uitgave: Jonckbloet 1882, nr. LXVII, p. 58: volledig.

— Worp 6, nr. 6820, pp. 296-297: volledig.

Namen: Claude-Marie de Lapie; Francisco Salinas.

Plaatsen: Holland; Orange; Spanje.

Titels: *De musica* (Salinas 1577).

Glossarium: musique (muziek).

Transcriptie

Copie.

À Monsieur Chièze.

14 Januarii 1672.

Après *los muchos años* que j'ay à vous souhaitter à *entrambos* en ceste nouvelle année, la question est, si vous prétendez tousjours vivre en Espagne et y manger nostre ferme d'Orange, sans estre en rien utile à vos amis? En présupposant que non, je vous supplie humblement et vous enjoins avec autorité, de me trouver un livre du nommé Salinas, grand docteur en théorie de musique, qui ne se trouve pas icy, et vous advertis, que, si vous osez y manquer, vous n'ayez plus le courage de paroistre en Hollande, tant que sera en vie *el que, quanto en vida s'hallarà*, (est-ce bonne grammaire Castillane?) sera infailliblement trouvé,

el todo sujo.
Dévinez de qui c'est icy la main.

Vertaling

Aan de heer [Sébastien] Chièze.

14 januari 1672.

Na de ¹ 'nog vele jaren' die ik ¹ 'u beiden' moet toewensen bij dit nieuwe jaar, rijst de vraag of u nog steeds in Spanje wilt wonen en aldaar onze boerderij in Orange wilt opeten, zonder iets nuttigs voor uw vrienden te doen. Aannemende dat zulks niet het geval is, verzoek ik u nederig, en vraag ik u met klem, om voor mij een ²boek op te zoeken een zekere [Francesco] Salinas, een groot geleerde op het gebied van de theorie der muziek, dat hier niet te vinden is, en ik waarschuw u dat u, mocht u het wagen in gebreke te blijven, niet meer de moed moge hebben in Holland te verschijnen, zolang in leven zal zijn ¹ 'hij die, zolang hij in leven zal zijn,' (is dit grammaticaal goed Castiliaans?) onwankelbaar zal blijken te zijn

1. Sébastien Chièze en zijn vrouw Claude-Marie de Lapie.

2. Francisco Salinas, *De musica libri VIII* (Salamanca: Mathias Gastius, 1577).

└geheel de uwe.┐
Raad eens wiens handschrift dit is.

[SÉBASTIEN CHIÈZE] (MADRID)
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (LONDEN)]
20 JANUARI 1672
6820A

Antwoord op Huygens' brief van 3 december 1671 (6818).

Samenvatting: Chièze dankt Huygens voor zijn persoonlijke belangstelling. Hij is het met Huygens eens dat de Spanjaarden schandelijke streken uithalen om maar niet te hoeven betalen.

Door Huygens ontvangen op 10 februari 1672. Over een direct antwoord is niets bekend. Huygens' brief van 17 maart 1672 (6834) lijkt eerder een antwoord op het verloren gegane antwoord van Chièze op Huygens' brief van 14 januari 1672 (6820).

Datering: Chièze schreef abusievelijk het jaartal 1671 in de datum boven de brief. Uit Huygens' ontvangstnotitie en uit de inhoud blijkt dat het jaartal 1672 moet zijn.

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 34, map Chièze aan Huygens: brief (dubbelvel, 15x21cm, abcd | -; autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 6, nr. 6780, pp. 276-277: volledig.

Namen: Gaspar de Bracamonte y Gusman (graaf van of Peñeranda); William Godolphin; Christiaan Huygens; Geertruida Huygens; Karel II (koning van Engeland); Maria Anna van Oostenrijk; Robert Spencer (graaf van Sunderland); Willem III; Juan Domingo de Zúñiga y Fonseca (graaf van Monterrey).

Plaatsen: Frankrijk; Holland.

Transcriptie

³Madrid, le 20 Janvier ⁴1672.

Je ne tiens nullement conte des lettres que le devoir et l'inclination m'obligent de vous escrire, mais suivant la révérence du pays *pongo encima de mi cabeza* telles que vous avez la bonté de m'escrre, et je garde ces marques de vostre bienveillance pour les archives de ma famille. Celle du 3e du mois passé y aura la bonne place, et je vous rens très-humbles graces de l'honneur que vous me faites de vous souvenir de moy parmy les caresses de vostre domestique. Je ne doute pas que l'absence de l'illustre *Don Christiano* et la perte de la veue de Madame de Saint-Annelant n'ayent bien modéré vostre joye, et je ressens pour vous le dernier accident, puisque l'autre est réparable à toutes les fois qu'il vous plaira.

Vous avez grande raison, Monsieur, de vous indigner contre les meschan- | b | -tes subtilitez et les lourdes défaites de ces gens icy. On me fait espérer qu'ils marcheront à l'avenir de bonne foy, et je leur prêche en termes très-francs et peu mesnagez la nécessité qu'il y a d'entretenir dans quelque confiance un Prince qui leur peut estre utile. Ils avouent cette vérité, mais nous verrons dans peu de jours s'ils s'apliqueront comme il faut de pratiquer mes leçons, et demain on doit consulter le mémorial que j'ay présenté à la Reyne, dont j'envoyay il y a quelque tems le projet à Son Altesse Sérénissime. Je vous en enverray l'ordinaire prochain une copie en Espagnol.

Pour pousser encore plus les ministres à donner prompte satisfaction à Son Altesse, je mettray en jeu Messieurs les ambassadeurs d'Angleterre, qui me font espérer de merveilles. Je ne doute pas que, s'ils ne conviennent point avec cette couronne, ils ne mettent parmy leurs grièfz | c | l'affaire de Son Altesse, et le peu de cas qu'on aura fait icy de l'intercession du Roy leur maistre. Mais s'ils viennent à un traité, je crains qu'ils ne nous laissent en arrière avec de simples offices, sans effect.

J'ay tousjours creu que dans toute cette levée de boucliers de la France et cette pretendue ligne qu'on suppoce les Anglois seront les plus fins. Leur conduite présente est de donner des alarmes à cette cour et de la mettre en défiance, afin de les engager à s'unir avec eux à haut prix, et mesmes ils font courrir le bruit de

3. Ontvangstnotitie van Huygens: <R 10 Februarii 1672>.

4. <1671>.

l'accommodement de la France et de la Hollande, quoyqu'il y ayt peu d'apparence qu'une affaire de cette nature se fut conclue en peu d'heures.

Enfin, Monsieur, je ne tiens ma veue fixe que du costé de la Hollande, car c'est de là et de la considération de Son Altesse Sérénissime que | d | doit venir le salut de nostre prétension icy. Chascun croit que la promotion de Son Altesse opérera beaucoup, et je n'en doute pas. Depuis cette nouvelle les ministres ont pris tout un autre ton, et le Comte de Peñeranda me fit hyer les plus belles protestations du monde, accompagnées de conseilz et admonitions, dont pour l'establisement de sa fortune Son Altesse le devoit conduire par delà. Ils s'excusent tousjours de leur retardement sur celluy des responce du Comte de Monterey, mais à cella je ne sçauerois me tenir ou de leur rire au nez, ou de leur dire les véritez *llanamente*. Cependant, Monsieur, faites suivre, s'il vous plaît, cette année icy d'autant d'autres que je vous en désire celluy qui est avec toute sorte d'obligation, d'attachement et de respect à vous.

Voz Messieurs me sont en reste de beaucoup de lettres, mais au premier jour je les remettray dans le commerce par un acquit général.

Vertaling

Madrid, 20 januari 1672.

Ik tel in het geheel de brieven niet, die de plicht en de behoefte mij nopen u te schrijven, maar, de eerbiedige gewoonte van het land volgend, ⁴leg ik op mijn hoofd⁴ de brieven die u zo goed bent mij te schrijven, en ik bewaar deze tekenen van uw welwillendheid voor mijn familiearchief. Die van de ⁵derde van de vorige maand zal er een goede plaats vinden, en ik dank u nederig voor de eer die u mij toont door aan mij te denken te midden van de liefkozingen van uw familie. Ik twijfel er niet aan dat de afwezigheid van de roemruchte ⁴heer Christiaan⁴ [Huygens] en het verlies van het gezichtsvermogen van ⁶mevrouw van Sint-Annaland uw vreugde zeer zullen hebben getemperd, en ik beklag u wegens dit laatste ongelukkige feit, omdat het eerste herstelbaar is op ieder moment dat u wilt.

U heeft groot gelijk, mijnheer, dat u verontwaardigd bent over de boosaardige spitsvondigheden en de ernstige misstappen van die lieden hier. Men doet mij hopen dat zij in de toekomst van goede trouw blijf zullen geven, en ik houd hun in zeer openhartige en hen weinig ontziende bewoordingen de noodzaak voor om enig vertrouwen te blijven stellen in een ⁷vorst die hun van nut kan zijn. Zij erkennen deze waarheid, maar wij zullen binnenkort zien of zij mijn lessen op de juiste wijze in praktijk brengen. Morgen moeten zij het memorandum bespreken dat ik de ⁸koningin heb aangeboden en waarvan ik het ontwerp enige tijd geleden aan Zijne Doorluchtige ⁹Hoogheid heb gestuurd. Met de volgende gewone post zal ik u een afschrift in het Spaans zenden.

Teneinde nog meer druk uit te oefenen op de ministers om spoedig genoegdoening te schenken aan Zijne Hoogheid zal ik de heren ¹⁰ambassadeurs van Engeland inschakelen, die mij op wonderen doen hopen. Ik twijfel er niet aan dat zij, als zij niet tot overeenstemming komen met deze kroon, de zaak van Zijne Hoogheid bij hun klachten zullen opnemen, alsook het geringe gebruik dat men hier zal hebben gemaakt van de bemiddeling van de ¹¹koning, hun meester. Maar als zij wel tot een verdrag kunnen komen, vrees ik dat zij ons laten zitten met een eenvoudige bemiddeling, zonder enig resultaat.

Ik heb altijd gedacht dat, in deze hele lichter van Franse afweerschilden, en bij deze voorgewende gedragslijn die men veronderstelt, de Engelsen de slimsten zouden zijn. Hun huidige politiek is het hof in verwarring te brengen en achterdocht te zaaien, teneinde hen ertoe te bewegen met hen tot overeenstemming

5. Huygens aan Chièze, 3 december 1671 (6818).

6. Geertruida Huygens.

7. Willem III.

8. Maria Anna van Oostenrijk, koningin van Spanje.

9. Willem III.

10. William Godolphin en Robert Spencer (graaf van Sunderland).

11. Karel II, koning van Engeland.

te komen tegen een hoge prijs. Zij hebben zelfs het gerucht van een vergelijk tussen Frankrijk en Holland in omloop gebracht, hoewel het niet erg waarschijnlijk is dat een zaak van deze aard in weinige uren kan worden beklonken.

Tenslotte, mijnheer, houd ik het oog maar stevig op Holland gericht, want daarvandaan en van de overwegingen van Zijne Doorluchtige Hoogheid moet het welslagen van onze aanspraken hier komen. Iedereen denkt dat de bevordering van Zijne Hoogheid veel zal bewerkstelligen, en ik twijfel daar niet aan. Sedert dit nieuws slaan de ministers een geheel andere toon aan en de ¹²graaf van Peñeranda deed mij gisteren de mooiste verzekeringen van de wereld, vergezeld van adviezen en vermaningen, waardoor Zijne Hoogheid zich ter wille van de vestiging van zijn fortuin zou moeten laten leiden. Zij verontschuldigen zich voortdurend voor hun vertragingen inzake de antwoorden van de ¹³graaf van Monterrey, maar op dat punt kan ik mij nauwelijks weerhouden hen in hun gezicht uit te lachen, of hun ¹⁴duidelijk de waarheid te zeggen.

Intussen, mijnheer, laat u alstublieft dit jaar volgen door zoveel andere als ik u toewens, ik, die met alle soorten van verplichting, afhankelijkheid en eerbied de uwe ben.

Uw ¹⁴heren [familieleden] zijn mij vele brieven verschuldigd, maar binnenkort ik zal het contact herstellen via een algemene kwijting.

12. Gaspar de Bracamonte y Gusman.

13. Juan Domingo de Zúñiga y Fonseca.

14. Constantijn jr., Christiaan en Lodewijk Huygens.

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)
AAN SÉBASTIEN CHIÈZE [MADRID]
17 MAART 1672
6834

Antwoord op een verloren gegane brief van Chièze februari 1672.

Samenvatting: Huygens spreekt de hoop uit dat hij het gevraagde boekwerk van Salinas daadwerkelijk zal mogen ontvangen. Daarnaast geeft hij zijn visie op de gang van zaken in Orange. Hij bericht Chièze tevens over de posities van zijn zonen Constantijn en Lodewijk.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, pp. 421-422: afschrift (apograaf).

Vroegere uitgave: Worp 6, nr. 6834, p. 301: onvolledig (<Lorsque *in turba* ... l'ay promis.>, <Le cadet est ... *dimitte servum, domine.*>); rest samengevat.

Namen: Jerome Chièze; Constantijn Huygens jr.; Lodewijk Huygens; Francisco Salinas; Jacob van Santen; De Vauroze; Willem III.

Plaats: Orange.

Titels: *De musica* (Salinas 1577); *Nunc dimittis*.

Transcriptie

¹⁵Copie.

À Monsieur Chièze.

À La Haye, ce 17e Mars 1672.

J'espère que vostre proverbe Castillan '*de luengas vias, luengas mentiras,*' se trouvera faux entre nous, et que le Salinas que vous me promettez de loin sera un jour fueilleté de près y *lo estimará en mucho*. Hastez-vous seulement de vous desembarasser d'avec ces tortues, que j'estime *cupables* de faire enrager une cervelle Orangeoise. Si, en fin, la considération de nostre promotion au généralat n'opère point, *conclamatu arbitror quod dii omen avertant*, car après tout il ne faut pas que vous reveniez sans la poule ou l'œuf. Sans l'un ou l'autre mieux vaudroit n'y avoir pas esté.

Je ne sçay si en ce país-là les présens ne sont pas de mise. Il me semble que des promesses de quelque tant pour cent sont pilules d'efficace, *dádidas quebrantan peñas*, mais vous connoissez vos gens.

À Orange on travaille ouvertement à ravalier le prix de la prochaine ferme. Diriez-vous que c'est le Sieur de Vauroze qui nous fait ce tour? Et l'avons-nous mérité en son endroit? Il prétend d'accabler Son Altesse d'une perte de 30 à 40 mille livres. Pour la quantité de sel qui luy restera au bout de sa ferme, on verra du 18e Article du Bail, qu'on a passé tout conforme à celui de Monsieur vostre père, sans que ny luy, ny d'autres en ayent jamais fait bruit. On s'en fasche icy comme il faut, et Son Altesse s'en explique aujourd'huy au bureau d'un stile qu'ils ont mérité. Condamnons le maistre froidement et luy annonçons qu'il n'y a pas moyen de sortir de ce pas sans perte considérable en allogant à toute période, que | 422 | c'est moy quy ay passé ce beau contract que par eux cela n'a jamais esté fait. Quels beaux officiers, qui ont veu mettre par deux fois de suite Son Altesse en ce danger et ne l'en ont adverti que sur la fuite. On respond là-dessus en termes qu'ils sentiront. Pour moy, je les prie de sçavoir que je suis fort au dessus de leur malice, et ne fay que m'en moquer, avec tout le Conseil. Quant au bon fermier, nous sommes bien informez qu'il peut débiter son sel au voisinage avec beaucoup plus de proffit que dans la principauté, et on ose lever le talon contre son maistre, quelle honte!, et que n'estiez-vous là!

Lorsqu'*in turbâ gratulantium*, je suis allé féliciter Son Altesse de sadite promotion. Il est venu à moy d'un visage riant et, en me remerciant, m'a dit: 'Je vous félicite aussy avec Monsieur vostre fils, qui dès maintenant

15. <Copie> en naam geadresseerde autograaf.

sera mon serviteur, comme je vous l'ay promis.' Il en a donc la commission en forme et le serment presté s'en trouve depuis ce temps-là en pleine function, *quod Deus bene vertat*.

Ne croyant pas que vous me hayssiez assez pour en estre fasché, j'ay pensé vous debvoir faire part de ceste historiette domestique, afin que, quand le père ne sera plus, vous sachiez où trouver l'héritier de toute la mesme affection pour vous et les vostres. Le Cadet est pourvu de la survivance d'Ysselstein, et vous sçavez combien il est apparent que le bon Van Santen puisse durer, *mihi*¹⁶*coætaneus*.

Itaque, je commence à dire: ¹⁷*Nunc dimittis servum, Domine*, et à sa seigneuriale protection vous recommande tous deux.

Vertaling

Aan de heer [Sébastien] Chièze.

Den Haag, 17 maart 1672.

Ik hoop dat uw Spaanse spreekwoord 'van lange reizen [komen] lange leugens' tussen ons onwaar zal blijken te zijn, en dat de ¹⁸Salinas die u mij van verre heeft beloofd, eens van dichtbij doorgebladerd zal worden, 'en dat ik hem dan zeer zal waarderen.' Haast u alleen u te ontdoen van de schildpadden, die ik eraan 'schuldig' acht een brein uit Orange in woede te doen ontsteken. Als uiteindelijk het in beschouwing nemen van de bevordering van onze ¹⁹prins tot de rang van generaal in het geheel niet tot resultaat zou leiden, 'meen ik dat door luid gejuich de goden het voorteken afwenden,' want alles welbeschouwd hoeft u niet terug te keren zonder de kip of het ei. Zonder de één of het ander zou u er beter niet geweest kunnen zijn.

Ik weet niet of in dat land presentjes gebruikelijk zijn. Het lijkt mij dat beloften van een zeker percentage werken als doelmatigheidspillen: 'geld dat stom is, maakt recht wat krom is,' maar u kent uw mannetjes.

In Orange werkt men openlijk aan het verlagen van de prijs van de volgende pacht. Zoudt u gezegd hebben dat de heer Vaurose ons die streek levert? En hebben wij dat aan hem verdiend? Hij wil Zijne ²⁰Hoogheid belasten met een verlies van 30 à 40 duizend pond. Voor de hoeveelheid zout die hem zal reteren aan het einde van zijn pacht zal men artikel 18 bezien van de pachtvereenkomst, die gesloten werd conform die met uw ²¹vader, zonder dat hij noch anderen daarover ooit ophef hebben gemaakt. Hier is men boos daarover, zoals het betaamt, en Zijne Hoogheid zal heden zijn mening daarover geven ten burele op een wijze die ze verdiend hebben, aangezien ze de meester botweg veroordelen en hem aankondigen dat het onmogelijk is weg te komen zonder aanzienlijk verlies, terwijl ze de hele tijd volhouden dat ik het ben die deze mooie overeenkomst heeft opgesteld, omdat zij dat nooit zouden hebben gedaan. Mooie procureurs, die Zijne Hoogheid tot twee keer toe in dit gevaar hebben zien brengen en hem slechts terloops daarvoor hebben gewaarschuwd. Daarop zal geantwoord worden in bewoordingen die zij zullen voelen. Wat mij betreft, ik verzoek hen er kennis van te nemen dat ik ver boven hun boosaardigheid verheven ben, en daarmee slechts de spot kan drijven, tezamen met de gehele Raad. Wat de brave pachter aangaat, weten wij zeer wel dat hij zijn zout in de buurt met aanmerkelijk meer winst kan verkopen dan in het prinsdom, en dan durft men nog de hak te heffen jegens zijn meester. Hoe beschamend! En dat u daar nu niet was!

'Te midden van de velen die hun gelukwensen kwamen aanbieden' heb ook ik Zijne Hoogheid gefeliciteerd met zijn vermelde benoeming. Hij kwam naar mij toe met lach op zijn gezicht en mij bedankend zei hij: 'Ik feliciteer u ook met uw ²²zoon, die vanaf heden in mijn dienst zal zijn, zoals ik u heb beloofd.' Hij heeft dus zijn officiële aanstelling en is sedert de eedsaflegging volledig in functie, 'hetgeen God aldus ten goede keert.'

16. <coætaneus> autograaf.

17. Lucas 2:29: 'Nunc dimittis servum tuum, Domine,

18. Francisco Salinas, *De musica libri VII* (Salamanca 1577).

19. Willem III.

20. Willem III.

21. Jérôme Chièze.

22. Constantijn Huygens jr.

Omdat ik niet geloof dat u zo'n hekel aan mij heeft om er kwaad over te zijn, heb ik gemeend u dit kleine huiselijke gebeuren te moeten meedelen, opdat u weet, wanneer de vader er niet meer zal zijn, waar u de erfgenaam van geheel dezelfde toewijding voor u en de uwen kunt vinden. De ²³jongste is begiftigd met opvolging in IJsselstein en u weet hoelang naar het schijnt de goede [Jacob] van Santen, ²⁴Liemand van mijn leeftijd,¹ nog te leven heeft.

¹Daarom¹ begin ik nu te zeggen: ²⁴Nu laat Gij, Heer, de dienstknecht gaan,¹ en beveel ik u beiden in Zijn Heerlijke bescherming aan.

23. Lodewijk Huygens.

24. Lucas 2:29: 'Nu laat Gij, Heer, uw dienstknecht gaan.'

[CHRISTIAAN HUYGENS] (PARIJS)
AAN ZIJN BROER LODEWIJK HUYGENS (DEN HAAG)
17 JUNI 1672
6843A

Antwoord op een verloren gegane brief van Lodewijk Huygens.

Samenvatting: Christiaan is geschokt door de berichten uit de Republiek. In de Notre Dame werden buitgemaakte Naderlands vaandels bijeengebracht, waarna men het *Te Deum* zong.

Lodewijks antwoord is verloren gegaan.

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. Cod. Hug. 45: brief (dubbelvel, 17x22cm, ab | d; autograaf).
— Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 36I, fol. 232rv: later afschrift (Constantijn [V] Huygens).

Vroegere uitgave: OC 7, nr. 1886, pp. 175-177: volledig.

Namen: Lodewijk Frans van Bourbon (hertog van Anjou); Willem Joseph van Gent; Constantijn Huygens jr.;
Dirck van Leiden van Leeuwen; Elisabeth Maria Musch; Ailda Paats; David Zuerius.

Plaatsen: Chantilly; Emmerich; Liancourt; Notre Dame (Parijs); Rees; Rijn; Viry.

Titel: *Te Deum*.

Glossarium: chanter (zingen).

Transcriptie

²⁵À Monsieur

Monsieur L. Hugens de Zulichem,

à La Haye.

²⁶À Paris, ce 17 Juin 1672.

Il vient continuellement de si ²⁷méchantes nouvelles de pardelà, que cela commence à m'inquieter plus que je ne sçauroids dire. Outre la prise des ²⁸4 places sur le Rhin, j'ay appris ²⁹depuis hier au soir que Rees et Emmerick se sont rendu de mesme. Tout cela est fort honteux pour nostre République et l'on en tire icy de terribles conséquences, et non pas sans raison. Je puis bien m'imaginer la consternation où l'on ³⁰en doit estre chez ³¹nous, parce que par ces échantillons on voit à peu près ce que l'on doit espérer de nostre milice.

Je vous remercie de vos particularitez du combat ³²par mer, dont on se vantoit ³³icy d'avoir eu aussi la victoire, mais il en est autrement à ce que je vois. | 232v | J'espère que par le prochain ordinaire nous en aurons tout le détail.

Je suis très-marry de la perte du brave Monsieur de Gent. Que sera devenu le Consul? Qu'on n'oublie pas, je vous prie, de m'en mander des nouvelles.

J'ay esté à la campagne les semaines passées, à Chantilly, Liancourt, et puis à Viry; c'est pourquoy vous n'avez point eu de mes lettres. À mon retour j'apparis la nouvelle de la reddition des ³⁴4 places, dont je vous

25. CH 36I: adres ontbreekt.

26. CH 36I: datum onderaan; opschrift: <Au mesme>.

27. CH 36I: <mauvaises>.

28. CH 36I: <quatre>.

29. CH 36I: <depuis> ontbreekt.

30. CH 36I: <en> ontbreekt.

31. CH 36I: <vous>.

32. CH 36I, OC: <de>.

33. CH 36I: <aussi icy d'avoir eu>.

34. CH 36I: <quatre>.

assure que je fus extrêmement surpris. Si les amis que j'ay icy | b | n'estoient des gens fort raisonnables et discrets, je passerois mal le temps parmy les réjouissances, dont tout est plein, et des discours au désavantage et déshonneur de la patrie. L'on a fait des feux de joye deux jours de suite, les premiers pour les victoires, les autres pour la naissance du Duc d'Anjou. L'on a porté plus d'une trentaine d'enseignes prises sur les Hollandois en triomphe à Nôtre Dame, où l'on chantoit le *Te Deum*. Vous pouvez juger *quid animi mihi*, quand je vois et entens toutes ces choses. Cependant je fais bonne mine, autant que je puis et je cherche mesme à divertir ces fascheuses pensées, que l'appréhension de l'avenir me donne. Il me semble que ce n'est guère le temps de vous entretenir maintenant de moulins à vent. Reservons cela à des temps plus tranquilles, car aussi bien l'explication que je vous en avois promise, est assez proluxe.

Que je sçache, s'il vous plaît, des nouvelles du frère ³⁵de Zeelhem. ³⁶Je suis très-marry de la rechûte de Monsieur van Leeuwen et luy souhaite amandement et de mesme à Madame son espouse. Je leur baise très-humblement les mains et à tout nostre parentage.

Madame de Buat est icy et je l'ay esté voir.

Vertaling

Aan de heer Lodewijk Huygens van Zuilichem,

te Den Haag.

Parijs, 17 juni 1672.

Er komen voortdurend dermate slechte berichten bij jullie vandaan, dat dit mij ongeruster maakt dan ik kan zeggen. Afgezien van de inneming van de vier plaatsen langs de Rijn, heb ik hier gisterenavond vernomen dat Rees en Emmerich zich ook hebben overgegeven. Dat is alles zeer beschamend voor onze Republiek, en men trekt er hier verschrikkelijke consequenties uit, en niet zonder reden. Ik kan me de verwarring waarin men zich in Holland moet bevinden goed voorstellen, want door deze staaltjes kan men zich een aardig beeld vormen van wat men van onze strijdkrachten mag verwachten.

Ik dank u voor de bijzonderheden over de zeeslag, waarover men hier pochte die eveneens te hebben gewonnen, maar dat ligt iets anders zoals ik begrijp. Ik hoop dat we via de volgende zending er alle details van zullen horen.

Ik ben zeer ontdaan over het verlies van de goede heer [Willem Joseph] van Gent. Wat zal er van de ³⁷consul zijn geworden? Vergeet toch vooral niet, zo vraag ik u, mij daarvan op de hoogte te houden.

Ik ben de afgelopen weken op het platteland geweest, in Chantilly, Liancourt en vervolgens in Vitry, reden waarom u geen brieven van mij heeft gehad. Bij mijn terugkeer hoorde ik van de overgave van de vier steden, waarover ik, dat verzeker ik u, zeer was verbaasd. Wanneer de vrienden die ik hier heb niet zeer redelijke en discrete lieden waren, dan zou ik de tijd moeilijk kunnen doorbrengen tussen alle vreugde, waarvan alles is vervuld, en tussen alle redevoeringen ten nadele en schande van het vaderland. Men heeft twee dagen achtereen vreugdevuren aangestoken, het eerste voor de overwinning, het tweede voor de geboorte van de ³⁸hertog van Anjou. Men bracht meer dan dertig op de Hollanders buitgemaakte vaandels in triomf bijeen in de Notre-Dame, waar men het *Te Deum* zong. U kunt zich wel voorstellen hoe ik mij voel wanneer ik al die dingen zie en hoor. Ondertussen blijf ik opgewekt, zoveel ik kan, en ik probeer zelfs deze sombere gedachten, ingegeven door mijn bezorgdheid over wat de toekomst zal brengen, te verstrooien. Het lijkt me momenteel niet het

35. CH 36I: <aisné> in plaats van <de Zeelhem>.

36. CH 36I: <Je suis très-marry ... l'ay esté voir.> ontbreekt.

37. David Zuerius, consul in Rouen.

38. Lodewijk Frans van Bourbon, geboren 14 juni 1672, zoon van Lodewijk XIV en Maria Teresa van Oostenrijk.. Het kind overleed reeds op 4 november van hetzelfde jaar.

tijdstip om met u te beginnen over windmolens. Laat ons dat bewaren voor rustiger tijden, temeer daar de uitleg die ik u in het vooruitzicht heb gesteld tamelijk ingewikkeld is.

Houdt u mij op de hoogte, alstublieft, van nieuwtjes over ³⁹broer van Zeelhem. Ik ben ontdaan over de terugval van mijnheer [Dirck van Leiden] van Leeuwen, en wens hem beterschap, alsook ⁴⁰mevrouw zijn echtgenote. Ik kus nederig hun handen, alsook die van de hele familie.

⁴¹Mevrouw de Buat is hier, en ik heb haar een bezoek gebracht.

39. Constantijn Huygens jr., heer van Zeelhem.

40. Alida Paats.

41. Elizabeth Maria Musch, weduwe Buat.

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]

AAN GODEFROI D'ESTRADES [PARIJS?]

18 JUNI 1672

6844

Samenvatting: Huygens verzoekt D'Estrades als voorspraak te mogen optreden voor Maria Casembroot, teneinde haar krijgsgevangen neef vrij te krijgen.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, p. 441: afschrift (autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 6, nr. 6844, p. 305: samenvatting.

Namen: Marie Casembroot; Hessel.

Transcriptie

Copie.

À Monsieur le Comte d'Estrades.

18 Juin 1672.

Monsieur,

Je me trouve obligé de vous importuner d'un sujet de charité, à l'instance de Mademoiselle Casembroot, qui vient d'apprendre qu'un sien jeune neveu, nommé Hessel, lieutenant d'infanterie, est resté prisonnier de guerre dans Burick, et désire que de sa part j'implore particulièrement vostre faveur pour son eslargissement. Je vous supplie, Monsieur, d'aggréer que je seconde le bon office de ceste vertueuse demoiselle, et qu'en ceste occasion elle puisse tirer l'avantage qu'elle ose se promettre de la civilité que vous est si naturelle et si connue parmi nous sans m'estendre en compliment, que je me souviens que vous n'aymez pas. Je finiray icy, en vous assurant que je suis et ne cesseray jamais d'estre, qu'en mourant,

etc.

Il sera donné ordre au payement de la rençon de ce jeune officier, selon qu'il vous plaira de la régler.

Vertaling

Aan mijnheer de graaf d'Estrades.

18 juni 1672.

Mijnheer,

Ik zie mij genoodzaakt u lastig te vallen met een liefdadigheidskwestie, ter wille van mejuffrouw [Maria] Casembroot, die zojuist heeft vernomen dat een jonge neef van haar, Hessel genaamd, luitenant bij de infanterie, krijgsgevangene is geraakt te Burick. Zij wenst dat ik uit haar naam in het bijzonder u verzoek om zijn vrijlating. Ik vraag u, mijnheer, erin toe te stemmen dat ik het verzoek van deze deugdzame dame ondersteun en dat zij in deze aangelegenheid het voordeel kan behalen dat zij zich in het vooruitzicht durft stellen vanwege uw grote wellevendheid, die bij u zo vanzelfsprekend is en bij ons zo bekend, zonder dat wij [loze] complimenten hoeven te maken, waar u, naar ik me herinner, niet van houdt. Ik besluit hier met de verzekering dat ik ben en nooit zal ophouden te zijn, dan wanneer ik sterf,

enz.

Er zal opdracht worden gegeven tot betaling van het losgeld voor deze jonge officier, op de manier waarop u dat wenst.

[SÉBASTIEN CHIÈZE] (MADRID)
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
4 AUGUSTUS 1672
6850

Samenvatting: Chièze bespreekt met Huygens de toestand in de Nederlanden. Hij meldt tevens dat het erg moeilijk blijkt een Salinas te vinden.

Door Huygens ontvangen op 28 augustus 1672 en beantwoord op 29 september 1672 (6856).

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 34: brief (dubbelvel, 15x21cm, abcd | -; autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 6, nr. 6850, pp. 308-309: volledig.

Namen: Gaspar de Bracamonte y Gusman (graaf van Peñeranda); Karel II (koning van Engeland); Lodewijk XIV; Adriaen Paets; Francisco Salinas; Willem III; Juan Domingo de Zúñiga y Fonseca (graaf van Monterrey).

Plaatsen: Amsterdam; Duitsland; Engeland; Escorial (Madrid); Frankrijk; Gelderland; Holland; Overijssel; Rijn; Rotterdam; Utrecht.

Titel: *De musicâ* (Salinas 1577).

Transcriptie

⁴²À Madrit, le 4 Aoust 1672.

Il y a longtems, Monsieur, que je ne me suis pas donné l'honneur de vous escrire, et je n'aurois pas le courage de le faire présentement, si la promotion de Son Altesse ne me faisoit revenir en quelque manière de l'estourdissement, où m'avoit mis la prise de tant de places et l'assurance qu'on nous donnoit icy qu'avec la prise d'Amsterdam, qu'on supposoit infallible, la Hollande suivoit bientost le destin des provinces d'Overisel, de Gueldres et d'Utrecht. Il semble par les avis du dernier courrier, que les choses prendront un meilleur trajet, et si, comme quelques-uns se persuadent, l'armée d'Angleterre n'est paru sur voz costez qu'à bonne intention et que les troupes d'Allemagne soyent bientost sur les bords du Rhein, celles de France pourroient bien prendre le chemin de la | b | retraite, et les bons Hollandois demeurer consolez de voir que les malheurs présens de leur patrie leur ont produit un libérateur pour l'avenir, en ouvrant les yeux et le souvenir à ceux du gouvernement et aux peuples.

La nouvelle de l'eslevation de Son Altesse en toutes les charges de ses prédécesseurs arriva icy huit jours avant les lettres ⁴³de l'ordinaire, par un exprez du Comte de Monterey, et me fut donnée en mesme tems par le Comte de Peñeranda, lorsque personne n'en savoit encor rien. Je ne doute pas que cette nouvelle considération ne face aller icy plus viste l'affaire de Son Altesse, lorsque les *generalles* seront un peu moins brouillées, et si ce succez pouvoit flêchir l'Angleterre à la paix, tout iroit à souhait. Les propositions qu'elle fait nous paroissent icy plus exorbitantes et extraordinaires | c | que celles de la France, et à moins qu'il naisse quelque jalousie entre les deux Roys liguez, je ne vois pas de quelle manière on pourra les contenter tous deux.

Je commence à desespérer de pouvoir trouver vostre Salinas, ne me restant autre dilligence à faire que celle de faire visiter les registres de la Bibliothèque de l'Escorial, mais il faut pour cella l'occasion de quelque homme entendu. J'en prieray Monsieur l'Ambassadeur Paetz, ou quelcun de sa suite, lorsqu'il en fera le voyage. Ce Ministre m'a fait beaucoup d'amitié et tesmoigne beaucoup de bonne volonté pour Son Altesse, de laquelle il se loue doublement, apprenant que, par sa prudence et par un premier coup | d | d'essay de la charge de *Stathouder*, Monsieur le Prince a fait taire *los abolinados* ⁴⁴de Rotterdam.

Je prie Dieu, Monsieur, qu'Il conserve vostre personne et toute la famille parmy tant de désordres et qu'Il me face la grâce de vous revoir tout en santé et le pays en repos.

42. Ontvangstnotitie van Huygens: <R 28 Augusti 1672.>.

43. <du>.

44. <de de>.

Vertaling

Madrid, 4 augustus 1672.

Het is lang geleden, mijnheer, dat ik mijzelf de eer heb gegund u te schrijven, en ik zou niet de moed hebben dat nu te doen, ware het niet dat de bevordering van Zijne ⁴⁵Hoogheid mij enigszins doet bijkomen uit de verdoving waarin de verovering van zoveel steden en de verzekering die ons hier werd gegeven, dat met de inname van Amsterdam, die voor onvermijdelijk werd gehouden, Holland weldra het lot van de provincies Overijssel, Gelderland en Utrecht zou volgen, mij heeft gebracht. Het schijnt, blijkens de mededelingen van de laatste post dat de zaken een betere loop nemen en, als, naar de overtuiging van sommigen, het Engelse leger slechts met goede bedoelingen op uw kusten is verschenen, en de Duitse troepen weldra aan de oevers van de Rijn zullen staan, dan zouden de Fransen wel eens aan de terugtocht kunnen beginnen, en zouden de brave Hollanders blijvend troost kunnen putten uit de constatering dat de huidige rampspoed van hun vaderland een bevrijder voor de toekomst heeft voortgebracht, die volk en leden van de regering de ogen opent en herinneringen bij hen oproept.

Het nieuws van de verheffing van Zijne Hoogheid in alle functies van zijn voorgangers kwam hier een week vóór de brieven van de gewone post aan, middels een ijlbrieft van de ⁴⁶graaf van Monterrey en werd mij op hetzelfde moment door de ⁴⁷graaf van Peñeranda meegedeeld, toen nog niemand ervan wist. Ik twijfel er niet aan dat die nieuwe omstandigheid de zaak van Zijne Hoogheid zal bespoedigen, wanneer de ⁴⁸generaals¹ het wat minder oneens zouden zijn, en als dit succes Engeland tot vrede zou kunnen bewegen, zou alles naar wens gaan. De voorstellen die dit land doet lijken ons hier buitensporiger en buitengewoner te zijn dan die van Frankrijk, en ik zie niet hoe men, tenzij er een zekere na-ijver tussen de verbonden ⁴⁹vorsten zou ontstaan, beiden tevreden zou kunnen stellen.

Ik begin te wanhopen over het vinden van uw ⁴⁹Salinas, en er rest mij geen andere stap meer dan de registers van de bibliotheek van het Escoriaal te laten doorzoeken, maar daarvoor moet een ter zake kundig persoon beschikbaar zijn. Ik zal erom vragen bij mijnheer de ambassadeur [Adriaen] Paets, of bij iemand uit zijn gevolg, wanneer hij de reis daarheen zal ondernemen. Deze gezant heeft mij veel vriendschap bewezen en getuigt dikwijls van goede wil jegens Zijne Hoogheid, over wie hij dubbel tevreden is nu hij heeft vernomen dat mijnheer de prins door zijn tact en bij de eerste de beste gelegenheid in zijn functie van ⁴⁹stadhouder¹ ⁴⁹de afvalligen¹ van Rotterdam het zwijgen heeft opgelegd.

Ik bid God, mijnheer, dat Hij u en uw hele gezin moge bewaren te midden van zoveel verwarring en dat Hij mij de genade zal bewijzen u in gezondheid en het land in vrede terug te zien.

45. Willem III.

46. Juan Domingo de Zúñiga y Fonseca.

47. Gaspar de Bracamonte y Gusman.

48. Lodewijk XIV van Frankrijk en Karel II van Engeland.

49. Francisco Salinas, *De musicâ libri VII* (Salamanca 1577).

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN JUDITH KILLIGREW [LONDEN]
13/23 SEPTEMBER 1672
6854

Samenvatting: Huygens informeert bij Killigrew naar haar gezondheid, en vraagt haar tevens of ze nog wel eens luit speelt. Hij stuurt haar enkele van zijn composities.

Bijlage: composities, waaronder twee sarabandes (Huygens).

Door Judith Killigrew begin oktober 1672 beantwoord (verloren).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLVIII, fol. 12r: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgaven: Worp 6, nr. 6854, p. 310: onvolledig (<let me but ... wel being>, <I take the ... last breath.>); rest samengevat.

— Rasch 2007, nr. 6854, p. 1112-1113: volledig, met Nederlandse vertaling.

Glossarium: lute (luit); musical (muzikaal); production (muziekstuk).

Transcriptie

To the Lady Killigrew.

13/23 September 72.

Madam,

For all our unhappy distractions I hope you will have the goodness to suffer a publick enemy and a private friend and servant to inquire after Your Ladyship's good precious health and disposition. I doe not pretend, Madam, to see you trouble yourself with a large answer. Let me but have the happines to know if your lute be still in order and in exercise; in that it will be the surest and to me the most welcom demonstration of your wel being, in which I pray God almighty to keep and preserve you for many years, resting always,

Your Ladyship's
most affectionate enemy and humble servant
[etc.]

I take the boldness to present Your Ladyship with a couple of my yongest productions, to show you I am still sick of my mad musical humour, and am not like to be cured of it but ⁵⁰with my last breath.

Vertaling

Aan mevrouw Killigrew.

23 september 1672.

Mevrouw,

Ondanks alle ongelukkige verwickelingen tussen uw land en het mijne hoop ik dat u zo goed wilt zijn een publieke vijand en een persoonlijke vriend en dienaar toe te staan naar uw dierbare en kostbare gezondheid te informeren. Ik verwacht niet, mevrouw, dat u de moeite zult nemen uitgebreid te antwoorden. Gunt u mij slechts de vreugde te weten of uw luit nog steeds in goede conditie is en regelmatig ter hand wordt genomen;

50. <which>.

dat zal voor mij het meest zekere en welkome bewijs zijn dat u het goed maakt, hetgeen ik de almachtige God smeek vele jaren te laten voortduren, terwijl ik altijd blijf,

uw meest toegewijde vijand en nederige dienaar
[enz.]

Ik ben zo vrij u enkele van mijn laatste ⁵¹composities voor te leggen, teneinde u te tonen dat ik nog steeds beheerst wordt door mijn muzikale luim, en daarvan niet zal zijn genezen dan bij mijn laatste ademtocht.

51. Uit Huygens' volgende brief aan Judith Killigrew, die van 28 oktober 1672 (**6862**), blijkt dat hij met de onderhavige brief onder meer twee sarabandes meezond.

[SÉBASTIEN CHIÈZE] (MADRID)
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
12 OKTOBER 1672
6858A

Antwoord op Huygens' brief van 29 september 1672 (6856).

Samenvatting: Chièze meldt dat in Spanje niemand van Salinas heeft gehoord. Misschien kan de titel van het werk uitkomst bieden. Hij is verheugd over de benoeming van Lodewijk Huygens tot drost van Gorinchem.

Chièze schreef opnieuw op 25 oktober 1672 (6861A).

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug 34: brief (dubbelvel, 15x21cm, ab | -; autograaf).

Namen: Hieronymus van Beverningh; Lodewijk Huygens; Frederik van Nassau Zuytlestein; Willem van Nassau Zuytlestein; Adriaan Paets; Francisco Salinas; Willem III; Juan Domingo de Zúñiga y Fonseca (graaf van Monterrey).

Plaatsen: Alcalá; Barcelona; Escorial; Gorinchem; Spanje; Zaragoza.

Titel: *De musicâ* (Salinas 1577).

Glossarium: compositeur (componist).

Transcriptie

À Madrit, le 12 Octobre 1672.

Je rougis pour l'Espagne d'avoir à vous dire, Monsieur, que vostre par-delà tant renommé Salinas est obscur et inconnu dans les librairies de Madrit, d'Alcala et de Barcelone. J'attens response de Saragoce, et pour dernière diligence le voyage que Monsieur l'Ambassadeur doit faire au premier jour à l'Escorial. Après quoy je vous suplieray de vous informer et me faire savoir si les œuvres de ce fameux compositeur n'ont point quelque tiltre plus sonore et mieux sonant que son nom, par le moyen duquel je puisse faire des diligences plus utiles.

Par un avis que j'ay receu en Flamand, je viens de redresser vostre gazette, qui | b | dit que Son Altesse a donné au filz de Monsieur de Zuytlestein la drossardie de Gorcum. J'apprens avec des emportemens de joye que c'est à *mi dulcissimo Luigi*, digne filz de Monsieur de Zuylekem, et je vous en félicite, Monsieur, de tous les mouvemens de mon âme, ne souhaitant que la seule conservation et longue vie de vostre personne, pour la prospérité de toute vostre maison et la commune joye de ceux qui luy sont aussy fidèlement attachez que je le suis. | c |

La flote est arrivée assez riche, mais par malheur n'est pas encor celle des galions où je suis assigné, qui ne sera icy qu'à la fin de cette année ou au commencement de l'autre. Cependant je souhaiterois bien que Son Altesse Sérénissime fit presser le Comte de Monterey pour la liquidación tant attendue, sans quoy il y aura bien du vuide dans mon séjour en cette cour.

Vertaling

Madrid, 12 oktober 1672.

Ik schaam mij voor Spanje nu ik u moet zeggen, mijnheer, dat de daar bij u zo vermaarde ⁵²[Francisco] Salinas obscuur en onbekend is in de boekhandels van Madrid, Alcalá en Barcelona. Ik wacht nog op antwoord uit Zaragoza, en bij wijze van laatste redmiddel op het bezoek dat ⁵³mijnheer de ambassadeur vandaag of ⁵⁴morgen zal brengen aan het Escoriaal. Daarna zal ik u vragen informatie in te winnen en mij te laten weten of de

52. Francisco Salinas, *De musicâ libri VII* (Salamanca 1577).

53. Adriaan Paets.

54. Paets' eerste audientie aan het hof van Karel II was op 15 oktober 1672.

werken van deze beroemde componist niet een of andere welluidende titel hebben die beter klinkt dan zijn naam en waarmee ik nuttiger inspanningen kan verrichten.

Door een mededeling die ik in het Nederlands heb ontvangen ben ik in staat uw bericht dat Zijne ⁵⁵Hoogheid het drostschap van Gorinchem aan de ⁵⁶zoon van de ⁵⁷heer van Zuylestein heeft gegund, te corrigeren. Ik verneem nu met vreugdevolle vervoering dat het bestemd is voor [└]mijn geliefde Lodewijk[┘] [Huygens], de waardige zoon van de ⁵⁸heer van Zuilichem, en ik feliciteer u ermee, mijnheer, met al de roerselen van mijn ziel, en met slechts de wens voor het behoud en een lang leven van uw persoon, voor de voorspoed van heel uw familie en de gemeenschappelijke vreugde van hen die daaraan even trouw zijn verknocht als ik dat ben.

De vloot is met nogal wat rijkdommen teruggekeerd, maar helaas is het nog niet die van de galjoenen waarop ik ben aangewezen, welke hier niet eerder zal zijn dan tegen het eind van het jaar of bij het begin van het volgende. Ondertussen zou ik wel wensen dat Zijne Hoogheid enige druk zou uitoefenen op de ⁵⁹graaf van Monterrey inzake de zo lang verwachte [└]liquidatie[┘], bij ontstentenis waarvan mijn verblijf aan dit hof veel leegloop zou omvatten.

55. Willem III.

56. Willem van Nassau Zuylestein.

57. Frederik van Nassau Zuylestein.

58. Huygens.

59. Juan Domingo de Zúñiga y Fonseca.

[SÉBASTIEN CHIÈZE] (MADRID)
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
25 OKTOBER 1672
6861A

Vervolg op Chièzes brief van 12 oktober 1672 (6858A), antwoord op Huygens' brief van 29 september 1672 (6856) en op een andere brief van Huygens (verloren).

Samenvatting: Chièze betuigt opnieuw zijn vreugde over Lodewijks benoeming tot drost van Gorinchem. Er is nog steeds geen nieuws over een exemplaar van Salinas.

Bijlage: Chièze aan iemand uit Orange.

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 34: brief (dubbelvel, 15x21cm, abcd | -; autograaf).

Namen: Philips Doublet; Pedro Fernandez del Campo y Angulo (Secretario del Despacho Universal); Christiaan Huygens; Constantijn Huygens jr.; Geertruida Huygens; Lodewijk Huygens; Susanna Huygens; Claude-Marie de Lapie; Clément Marot; Maria Anna van Oostenrijk; Susanna Rijckaert; Francisco Salinas; Willem III.

Plaatsen: Amerika (Nieuw-Spanje); Land van Arkel; Barcelona; Escorial (Madrid); Europa; Hardinxveld;Tierra Firma (kust van Colombia en Venezuela); Toledo; Zaragoza.

Glossarium: musique (muziek); pseaume (psalm).

Transcriptie

Madrid, le 25e Octobre 1672.

Je ne croyois pas qu'il se peut rien ajoûter à la joye que je ressentis il y a quinze jours, au premier avis de la promotion de *mi Luigi dolce*. Cependant, Monsieur, la bonté que vous venez d'avoir par deux de voz lettres, que je receus avant-hyer, de m'apprendre les circonstances et dépendences de cet employ, me touche d'une manière, que, quoy vous en puissiez dire, je n'ay peu retenir mes larmes. Je me représente un des plus raisonnables, des plus illustres et des plus dignes pères du monde, *embuelto en los paños* de la vertu, plein de biens, de santé et de bonne rénommée; trois filz qui sont *tantas joyas*, une fille, une belle fille, des petits filles *como perlas*, un gendre de *toda* satisfaction; que pouviez-vous après cella désirer d'avantage que de vous voir enlever *estas tres prendas*, par les propres mains de la fortune, qui, les tirant de l'ombre du cabinet y *de la ociosidad de la vida holgazana*, fait de l'un le souverain arbitre de tous les savans de l'Europe; | b | son aisné dépositaire des plus importantes négociations d'icelle; eslevant vostre cadet au thetrarchat de tout le Pays *van Arkel* et balliage de Haesvelt? Et vous ne voulez pas que j'en pleure de joye! Ma foy, Monsieur, j'en tripudie, n'en desplaise à la gravité du caractère extraordinaire, dont vous venez de me revestir.

El Señor Secretario del Despacho Universal n'a point fait de pas de clerq, en m'envoyant cette dépêche sans copie, et c'est par-là que je me tiens plus assuré du contenu. En tout cas je médite un compliment pour la Reyne de quelques parolles, sans parler *aplicables a todo genero* de créance, comme Sa Majesté ne manquera pas sans doute aussy de me respondre par quelques *vocables del mismo jaez, y así no nos tomaremos por el pico*.

Je rens très-humbles grâces à voz soins obligeans, mais j'appelle à vous mesme des louanges dont vous m'aspergez, et j'interpelle vostre mémoire, pieçà pleinement instruite de mes inepties. En tout cas u | c | habit à golille. *Con ademán mesurado y calladoso pueden sin mas licencias graduar a un hombre de ministro*, et c'est de cette manière que, quoyque *totus moduli bipedalis*, je m'eslève *en el pulpito de ministros*.

Vous ne devez pas appréhender par conséquent que je face tort à la créance dont il a pleu Son Altesse Sérénissime de m'honorer, puisqu'un habit *de medio tiempo* ne me sauroit couster plus de quinze pistolles. *La xaqueca* de la Reyne et les despêches du présent courrier renvoyeront la fonction de mon ambassade à quelques jours d'icy, avec moins de préjudice pour mon caractère, que je n'en appréhende pour la cataracte de la bonne Dame de Saint-Aneland, s'il faut renvoyer le Manuel au Printems. J'admire sa patience, priant très-ardemment pour le bon succez de cette opération.

Au reste, Monsieur, point de Salinas à Tolède, | d | ou je fus ces jours passez, et, si l'on n'en peut avoir de nouvelles à Barcelone, à Saragoce ou à la Bibliothèque de l'Escorial, vous pouvez vous assurer que ce pauvre auteur *esta desterrado de todo el reyno*, à moins que *en algun calabozo de la Santa Inquisicion no padezca la Peña* d'avoir mis en musique quelques pseumes de Marot.

La flote de la nouvelle Espagne est revenue assez riche, mais je ne suis assigné que sur les galions de Tierra Firme, qu'on a eu nouvelles ne devoir estre icy qu'au mois de Mars.

Viva Vuestra Señoría mil años, pour ne donner pas à la nature la peine de former en autant de tems un homme de vostre trempe. Ainsy, Monsieur, pour la consolation de voz amis, qu'il ne vous avienne de dire au Bon Dieu '*Nunc dimitte.*' En tout cas, j'espère qu'il sera plus sourd à voz prières qu'aux nostres.

La Bourguignote vous rend très-humbles graces de vostre souvenir.

Pardon, Monsieur, de la liberté que je prens d'insérer dans ce paquet [une] lettre pour un très-bon Orangeois.

Vertaling

Madrid, 25 oktober 1672.

Ik dacht niet dat er iets kan worden toegevoegd aan de vreugde welke ik twee weken geleden voelde bij het eerste bericht over de promotie van ⁶⁰mijn geliefde Lodewijk⁶¹ [Huygens]. Onderwijl, mijnheer, raakt de goedheid die u hebt willen hebben door mij middels twee ⁶⁰brieven van u, welke ik ⁶¹eergisteren ontving, op de hoogte te stellen van de omstandigheden en voorwaarden van deze functie, mij op een manier die, wat u daarvan ook zou kunnen zeggen, maakt dat ik mijn tranen niet kan bedwingen. Ik stel mij een der meest verstandige, vermaarde en waardige vaders van de wereld voor, ⁶²gewikkeld in de doeken⁶³ van de deugd, rijk aan goederen, gezond en van goede naam; drie zonen, die ⁶⁴levenvele juwelen⁶⁵ zijn, een ⁶²dochter, een ⁶³schoondochter, kleindochters ⁶⁴als parels,⁶⁵ een ⁶⁴schoonzoon die ⁶⁶geheel⁶⁷ naar wens is; wat kunt u zich hierna nog meer wensen dan te zien dat ⁶⁸deze drie panden⁶⁹ worden ontvoerd door de handen van het lot zelf, dat, ze uit de schaduw halend van de kamer ⁶⁹en de ledigheid van het luie leven,⁷⁰ van die ⁶⁵ene de oppermachtige scheidsrechter van alle geleerden van Europa maakt; van zijn oudere ⁶⁶broer de bewaker van de belangrijkste onderhandelingen van datzelfde gebied; terwijl het uw ⁶⁷jongste verheft tot onderkoning van het hele land van Arkel en het baljuwschap van ⁶⁸Hardinxveld? En u wilt dan niet dat ik huil van vreugde! Werkelijk, mijnheer, ik dans van vreugde, met alle respect voor de bijzondere waardigheid van buitengewoon gezant, waarmee u mij zojuist heeft bekleed.

⁶⁹Mijnheer de ⁶⁹secretaris van algemene zaken⁷⁰ heeft geen stommiteit begaan, toen hij mij dit bericht zond zonder kopie, en het is om die reden dat ik mij zekerder voel over de inhoud. In ieder geval overweeg ik een compliment aan de ⁷⁰koningin van enkele woorden, zonder te praten ⁷⁰in termen die van toepassing zijn op ieder soort⁷¹ van vertrouwen, aangezien Hare Majesteit waarschijnlijk niet zal nalaten mij eveneens te antwoorden met enkele ⁷¹woorden van gelijke strekking, en aldus zullen wij onze monden niet voorbij praten.⁷²

Ik dank u zeer voor uw verplichtende zorgen, maar ik richt tot u zelf de lofprijzingen waarmee u mij besproeit, en ik doe een beroep op uw geheugen, dat reeds volledig op de hoogte is van mijn dwaasheden. In ieder geval is het een ambtskostuum met een kraag. ⁷²Met een gepaste en stille wenk kan dat zonder veel

60. Huygens aan Chièze, 29 september 1672 (6856). De andere brief is niet bewaard gebleven.

61. 23 oktober 1672.

62. Susanna Huygens.

63. Susanna Rijckaert, de vrouw van Constantijn Huygens jr.

64. Philips Doublet II.

65. Christiaan Huygens.

66. Constantijn Huygens jr.

67. Lodewijk Huygens.

68. Chièze schrijft 'Haesveld'. Het vlak bij Arkel gelegen Hardinxveld lijkt de beste interpretatie van deze plaatsnaam.

69. Naar het schijnt Pedro Fernandez del Campo y Angolo, señor de la Torre.

70. Maria Anna van Oostenrijk.

toestemmingen worden toegekend aan een gezant,¹ en het is op deze manier dat ik, hoewel ^Lik geheel tot de tweevoeters behoor,¹ opstijg ^Lnaar het spreekgestoelte van gezanten.¹

U hoeft dientengevolge niet te vrezen dat ik het vertrouwen zal beschamen waarmee Zijne Doorluchtige ⁷¹Hoogheid mij heeft willen eren, aangezien een kostuum ^Lvan niet te dikke stof¹ mij niet meer zou hoeven kosten dan ⁷²vijftien pistolen. ^LDe hoofdpijn¹ van de koningin en de berichten van de laatste postzending zullen de uitoefening van mijn ambassadeurschap met enkele dagen na deze vertragen, met minder nadeel voor mijn karakter dan ik vrees voor de ⁷³cataract van de goede ⁷⁴mevrouw van Sint-Annaland, als men de ingreep tot de lente moet uitstellen. Ik bewonder haar geduld, terwijl ik hartstochtelijk bid voor het welslagen van deze operatie.

Overigens, mijnheer, [is er] geen ⁷⁵Salinas in Toledo, waar ik de afgelopen dagen ben geweest, en, wanneer men er geen inlichtingen over kan ontvangen uit Barcelona, Zaragoza of de bibliotheek van het Escoriaal, dan kunt u er zeker van zijn dat deze arme auteur ^Lis verbannen uit het hele koninkrijk,¹ tenzij hij ^Lin een of andere kerker van de Heilige Inquisitie de straf ondergaat¹ voor het op muziek zetten van enkele psalmen van [Clément] Marot.

De vloot uit Amerika is met tamelijk veel rijkdommen teruggekeerd, maar ik ben alleen maar aangewezen op de galjoenen uit ⁷⁶Tierra Firma, waarvan men bericht heeft gehad dat die hier niet eerder zullen zijn dan in de maand maart [1673].

^LDat u duizend jaren leve,¹ teneinde de natuur de moeite te besparen in een dergelijke tijdsspanne [weer] een man van uw kaliber te [moeten] maken. Aldus, mijnheer, moge u, omwille van de troost voor uw vrienden, niet ertoe komen tot de goede God te zeggen: ‘Ontsla nu, [heer, uw dienstknecht].’ In ieder geval hoop ik dat Hij voor uw gebeden minder oor zal hebben dan voor de onze.

De ⁷⁷Bourgondische dankt u nederig voor uw groeten.

Excuseert u mij, mijnheer, voor de vrijheid die ik neem door bij dit pakket een brief voor een zeer goede bewoner van Orange te sluiten.

71. Willem III.

72. Ongeveer *f* 100.

73. Staar.

74. Geertruida Huygens.

75. Francisco Salinas, *De musicâ libri VII* (Salamanca 1577).

76. De kust van Colombia en Venezuela.

77. Claude-Marie de Lapie.

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN JUDITH KILLIGREW [LONDEN]
18/28 OKTOBER 1672
6862

Antwoord op een brief van Judith Killigrew van begin oktober 1672 (verloren).

Samenvatting: Huygens stuurt Killigrew andermaal enkele composities, waaronder een gigue die hij had vergeten om bij de vorige brief mee te sturen. Hij wenst Killigrew een spoedig herstel van haar gezondheid toe. Tenslotte vraagt hij haar om enkele stukken van Aymant.

Bijlage: composities (Huygens).

Over een antwoord van Judith Killigrew is niets bekend.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLVIII, fol. 13r: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgaven: Worp 6, nr. 6862, p. 314: onvolledig (<Make use ... full health>), rest samengevat.
— Rasch 2007, nr. 6862, pp. 1113-1115: volledig, met Nederlandse vertaling.

Naam: Aymant.

Plaats: Frankrijk.

Glossarium: concert (muziekstuk); gigg (gigue); harmony (harmonie); lesson (muziekstuk); saraband (sarabande); theorbo (theorbe).

Transcriptie

To the Lady Killigrew.

18/28 October 1672.

Madam,

In my last paquet upon which I received your gracious answer, I forgot to joyne a Gigg belonging to one of the two Sarabands I sent you, and now suspecting this might the reason why Your Ladyship had no mind to make any mention of those unpleasing and too sad lessons, here I send it, for a better reviving of your languishing spirits. I am sorry to have occasion to name them so and to doe as much as I am able to help you out of that humour. I am bold to present you again with some new concerts for your theorbo. Make use, I pray, of my example and ⁷⁸consider how fitt and usefull and necessary a thing is harmony in time of any trouble. I pray God to restore you to your full health and to bless you both with all prosperitie, resting always,

etc.

If Your Ladyship will let me have a share in some of excellent *Monsieur* Aymant's last lessons, I will take it for a special ⁷⁹favour. Of the old ones I was reasonably well provided in France.

Vertaling

Aan mevrouw Killigrew.

28 oktober 1672.

Mevrouw,

78. Er staat eveneens: <learn>.

79. <favours>.

In het laatste pakket, waarop ik uw vriendelijke ⁸⁰antwoord mocht ontvangen, had ik vergeten een gigue bij te sluiten die behoort bij een van de twee sarabandes die ik u heb gestuurd, en, aangezien ik nu vermoed dat dit de reden geweest zou kunnen zijn waarom u geen zin had enige melding te maken van deze onaangename en treurige composities, zend ik hem nu, teneinde een betere verkwikking te verschaffen voor uw kwijnende geest. Het spijt mij die zo te moeten noemen, en ik zal zo veel als ik kan doen om u uit die stemming op te beuren. Ik ben zo vrij u andermaal enkele nieuwe stukken voor uw theorbe te sturen. Volgt u mijn voorbeeld toch na, zo vraag ik u, en bedenkt u zich hoe geschikt, zinnig en noodzakelijk muziek is in deze tijden van zorg. Ik bid God dat Hij u in uw volle gezondheid zal herstellen en dat Hij u met alle voorspoed zal zegenen, terwijl ik voor altijd blijf,

enz.

Wanneer u mij deelgenoot wilt maken van de laatste composities van de voortreffelijke heer Aymant, zal ik dat als een bijzondere gunst beschouwen. Van de vroegere was ik in Frankrijk redelijk goed voorzien.

80. Judith Killigrew aan Huygens, oktober 1672 (verloren).

[SÉBASTIEN CHIÈZE] (MADRID)
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
9 NOVEMBER 1672
6864

Samenvatting: Chièze stuurt Huygens het titelblad van de Salinas, waarvan hij nog geen exemplaar heeft kunnen achterhalen. Chièze beschrijft zijn pogingen in deze.

Door Huygens ontvangen op 28 november 1672. Chièze schreef opnieuw op 21 december 1672 (**6874A**). De onderhavige brief is door Huygens beantwoord op 27 december 1672 (**6874B**).

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 34: brief (dubbelvel, 15x21cm, abc|-; autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 6, nr. 6864, p. 314: samenvatting.

Namen: Mathias Gastius; Christiaan Huygens; Karel II (koning van Spanje); Christiaan Romph; Francisco Salinas.

Plaatsen: Barcelona; Burgos; Escorial; Napels; Parijs; Rome; Salamanca; Venetië; Zaragoza.

Titel: *De musicâ* (Salinas 1577).

Glossarium: *musica* (muziek/music).

Transcriptie

⁸¹À Madrid, le 9^e Novemb. 1672.

Francisci Salinae

Burgensis abbatis Sancti Pancratii de Rocca Scalegna in Regno Neapolitano, et in Academia Salmanticensi Musicae Professoris, de Musica libri septem,

in quibus eius doctrinae veritas tam quæ ad harmoniam quam quæ ad rithmum pertinet, juxta sensus ac rationis judicium ostenditur et demonstratur.

Cum duplici Indice Capitum et Rerum Salmanticae excudebat, Mathias Gastius, Anno 1577.

Esta tassado 600 Maravedis.

Après cette lumière qui me fut portée de l'Escorial il y a environ quinze jours, qui n'auroit creu que je devois d'abord trouver ce vénérable | b | Salinas, dont j'avois creu jusques icy que le livre et son tiltre estoient en Espagnol? Cependant, Monsieur, cette connoissance n'a servy que de *desengaño*, venant d'apprendre par un marchand de livres François qui est estably en cette ville, que depuis très-longues années il en fait inutilement la recherche pour le Roy à ce qu'il dit.

Cependant je ne perds pas courage et sur ce qu'un de mes amis m'assure l'avoir veu entre les mains d'un musicien de sa connoissance, j'espère de le voir. *Y si no se puede sacar por qualquier dinero*, je procureray de le faire copier. Je n'ay pas encor eu de responce de Barcelona, ny de Saragoce et je m'en vais faire escrire à Salamanque pour voir s'il y a de choirs de ce Mathias Gastius, imprimeur dudit livre en l'an 1577. Mais comme j'ay trouvé dans la sale du Palais à Paris des auteurs Italiens que j'avois vainement cherchés à Rome et à Venise, | c | j'envoye présentement le tiltre cy-dessus à Monsieur Romph, le priant à vostre nom d'en faire la perquisition et d'en donner advis à *Don Cristiano*, affin qu'il visite les bibliothèques où il loge et celles de ses amis.

Je n'ay pas encor fait ma célèbre entrée à cause de certains embarras ou festes qu'il y a eu au Palais le 4 et 6 de ce mois, l'un jour de la feste et l'autre de la naissance du Roy. Nous verrons si quelqu'autre cérémonie ne retardera pas encor celle de mon audiance.

Je suis avec le respect que je dois tout ce que je dois estre, [etc.].

81. Ontvangstnotitie van Huygens: <R 28 Novembris 1672.>.

Vertaling

Madrid, 9 november 1672.

De Zeven boeken over muziek van Francisco Salinas van Burgos, abt van de St. Pancratius van Rocca Scalgna in het koninkrijk Napels en professor in de muziek aan de universiteit van Salamanca.

Waarin de waarheid van zijn leer, zowel betreffende de harmonie als het ritme, volgens het oordeel van het gevoel en van de rede wordt getoond en uitgelegd.

Met een tweeledige index, op hoofdstukken en zaken, te Salamanca uitgegeven in 1577 door Mathias Gastius. Geschat op 600 maravedis.

Wie zou niet, na deze informatie die mij ongeveer twee weken geleden uit het Escoriaal werd gebracht, hebben gedacht dat ik direct deze eerbiedwaardige Salinas moest vinden, waarvan ik tot nu toe had aangenomen dat het boek en zijn titel in het Spaans waren gesteld? Deze kennis heeft echter, mijnheer, slechts gediend ^Lter ontgoocheling,^J want ik vernam zojuist van een Franse boekhandelaar, die hier ter stede gevestigd is, dat hij al vele jaren vergeefs ernaar zoekt voor de koning, naar zijn zeggen.

Ik verlies overigens niet de moed en aangezien één van mijn vrienden mij verzekert het in handen van een hem bekende musicus te hebben gezien, hoop ik het te vinden. ^LEn als het niet voor enig geld te koop is,^J zal ik het laten kopiëren. Ik heb nog geen antwoord uit Barcelona noch uit Zaragoza, en ik zal schrijven naar Salamanca om uit te vinden of er nog erfgenamen te vinden zijn van deze Mathias Gastius, drukker van het genoemde boek in 1577. Maar aangezien ik in de zaal van het Paleis in Parijs Italiaanse schrijvers heb gevonden die ik vergeefs in Rome en Venetië had gezocht, zend ik nu bovenstaande titel aan de heer [Christiaan Constantijn] Rumph, met het verzoek in uw naam tot aankoop over te gaan, en dit bericht ook door te geven aan ^Lmijnheer Christiaan^J [Huygens], opdat hij de bibliotheken bezoekt in zijn verblijfplaats en ook die van zijn vrienden.

Ik heb nog niet mijn plechtige intrede gemaakt als gevolg van bepaalde beletselen of festiviteiten ten paleize op de 4e en 6e van deze maand; de eerste dag een feest en de tweede de verjaardag van de ⁸²koning. We zullen zien of nog andere plechtigheden die van mijn audiëntie zullen vertragen.

Ik ben met verschuldigde eerbied al hetgeen ik behoort te zijn, [enz.]

82. Karel II, geboren 6 november 1661.

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)

AAN UTRICIA OGLE [HAMBURG]

10/20 DECEMBER 1672

6873

Samenvatting: Huygens schrijft over verscheidene huiselijke aangelegenheden. Hij is daarnaast nieuwsgierig naar handel en wandel van de Labadisten, die in Altona zijn gaan wonen. Huygens musiceert regelmatig met Maria Casembroot.

Utricia Ogles antwoord is verloren gegaan.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLVIII, fol. 11rv: afschrift (autograaf).

Vroegere uitgaven: Worp 1897, p. 136: onvolledig (<Miss Casembroot ... not disapprove>).

— Worp 6, nr. 6873, pp. 317-318: volledig.

Namen: Anna van Aerssen; Lucia van Aerssen; Maria van Aerssen; Maria Casembroot; Geertruida Doublet; Philippina Doublet; Constantijn Huygens jr.; Geertruida Huygens; Philips Huygens; Jean de Labadie; Elisabeth van de Palts; William Swann.

Plaatsen: Altona; Gorinchem; Herford; Land van Arkel.

Titel: *Obmutui, et non aperui os meum* [*Pathodia* 7] (Huygens).

Glossarium: harmonious (muzikaal); psalm (psalm); theorbe (theorbe); virginals (klavecimbel).

Transcriptie

⁸³To the lady Swann.

Hage, 10/20 of December 1672.

Madam,

For all our being public enemies I hope we do not cease to be privat friends. Upon this confidence I am bold to trouble Your Ladyship onely with two questions. The first is, how do you doe, Madam, both Your Ladyship and Sir William, and if you do not use to sweeten the bitter displeasures of these times with some harmonious practice, as I can tell you I doe, and never will give over while I breathe. My second question is, what kind of life are leading your next neighbours, lately arrived and settled, as we heare, at Altena, being departed from Herford on a suddain, without taking their leaves of the Princes Elisabeth. Many odd and extraordinarie reports are brought from thence, as for example that the handsomest of the young ladies of Sommelsdijck should be married with Mister Labadie, and that many such marriages are a contriving amongst that holy society upon prealable proofs, whether parties are or are not fruitfull and fit for generation. I can give no credit to any of this tales, till I see them verified by Your Ladyship's hand. I hope, Madam, you will excuse this curiosity, and take the paines to give me a particular account of what I may relate for an undoubted truth.

We doe live here, by the grace of God, in good health but my poor sister of St. Annaland, whose good eye is covered with a catarracte, so that now she has no use at all of neither, and beareth this affliction with a most incomparable wisdom and patience. My daughter was | 11v | lately brought a bed of a most prety girdle, but in the same time it has pleased God to deprive her of our lovely *Sussjen*, her elderst daughter, to our universal and most sensible greef, as Your Ladyship may consider, the child in this age of nine years being grown to a rare and wonderfull ripenesse of witt and judgement. But, Madam, Sir William Swann will tell you wat signifieth that passage we have many times sung together in my psalm *Obmutui, et non aperui os meum, quoniam tu fecisti*, and this is my rule in all such occasions.

My eldest sonn, as I beleeve Your Ladyship knoweth, serveth His Highness in the same qualitie I have served his forefathers so many yeares. The yongest of all hath been lately preferred by the Prince his goodnes

83. Naam geadresseerde autograaf.

to the *drostampt* of Gorcum ende den Lande van Arckel, ⁸⁴which is one of the chief places to be possessed in this Provinces, giving him session and voyce in the Assembly of the States of Holland. Here, Madam, you have an accou[n]t of my domestick affairs. Lett me return to my two questions and obtain the favour of Your Ladyship's solution upon both, and you will infinitely oblige,

Madam,

Your Ladyship's most unwilling enemie
and most humble and affectionated friend and servant
[C.H.]

Miss Casembroot presentes her humble service to Your Ladyship. We doe use to make a certain noyse together with her virginal and my theorbo ⁸⁵which I am confident you would not disapprove.

Vertaling

Aan mevrouw Swann.

20 december 1672

Mevrouw,

Ook al worden we publiekelijk als vijanden beschouwd, ik hoop dat we privé niet ophouden vrienden te zijn. Hierop vertrouwend, ben ik zo vrij om u met slechts twee vragen lastig te vallen. De eerste is hoe het met u gaat, mevrouw, zowel met u als met de heer William [Swann], en of u niet de gewoonte heeft om de bittere ongemakken van deze tijd te verzachten met wat muzikale praktijken, zoals ik u verzeke zelf te doen, en wat ik niet zal opgeven zolang ik nog leef. Mijn tweede vraag betreft de manier van leven van uw naaste bureu, die onlangs in Altona zijn aangekomen en die zich daar gevestigd hebben, na plotseling te zijn vertrokken uit Herford, zonder afscheid te nemen van prinses Elisabeth [van de Palts]. Veel vreemde en buitenissige verhalen doen daarover hier de ronde, zoals bijvoorbeeld dat de meest aantrekkelijke van de jongedames van ⁸⁶Sommelsdijck getrouwd zou zijn met de heer Labadie, en dat veel van zulke huwelijken binnen deze gewijde gemeenschap met intriges omgeven zijn op prealabele gronden, ongeacht of de partijen vruchtbaar zijn geschikt om nageslacht voort te brengen. Ik kan deze verhalen niet voor waar aannemen, totdat u ze voor mij hebt geverifieerd. Ik hoop, mevrouw, dat u mij deze nieuwsgierigheid vergeeft en dat u de moeite wilt nemen mij een persoonlijk verslag te geven van hetgeen ik dan als onbetwiste waarheid kan doorgeven.

Wij leven hier, bij de gratie Gods, in goede gezondheid, behalve mijn arme ⁸⁷zuster, vrouwe van Sint-Annaland, wier goede oog door grauwe staar is aangetast, zodat ze geen van beide ogen meer kan gebruiken; zij draagt deze bezoeking met een waarlijk onvergelykelijke wijsheid en geduld. Mijn ⁸⁸dochter is onlangs bevallen van een buitengewoon mooi ⁸⁹meisje, maar tegelijkertijd heeft het God behaagd ons allerliefste ⁹⁰Susje, haar oudste dochter, weg te nemen, tot ons zeer grote verdriet zoals u zult kunnen begrijpen, aangezien dit kind met haar negen jaar een ongebruikelijke en bijzondere rijpheid van intelligentie en inzicht had bereikt. Maar, mevrouw, de heer William Swann zal u de betekenis vertellen van de passage die we zo vaak hebben

84. <with>; Worp: <which>.

85. <with>; Worp <which>.

86. Cornelis van Aerssen.

87. Geertruida Huygens.

88. Susanna Huygens.

89. Philippina Doublet.

90. Geertruida Doublet.

gezongen in mijn psalmen: ⁹¹ L'Wij zijn verstomd en wij zullen onze stem niet verheffen, want U hebt het zo gewild,⁹² en dit is mijn motto bij al dit soort gelegenheden.

Mijn oudste ⁹²zoon dient, zoals u naar ik aanneem reeds weet, Zijne ⁹³Hoogheid in dezelfde hoedanigheid als die waarin ik zijn voorvaderen gedurende zo vele jaren heb gediend. De ⁹⁴jongste is onlangs door de goedheid van de Prins benoemd tot L'drost van Gorinchem en het Land van Arkel, hetgeen één van de belangrijkste functies is die men in de Provincie kan bekleden, welke zitting en stemrecht geeft in de vergadering van de Staten van Holland. Hiermee, mevrouw, heeft u een verslag van mijn huiselijke aangelegenheden. Laat ik terugkeren naar mijn twee vragen, en verleent u mij de gunst op beide het antwoord te verkrijgen, waarmee u oneindig zult verplichten,

mevrouw,

uw onvrijwillige vijand
en nederige en toegewijde vriend en dienaar
[C.H.]

Mevrouw Casembroot brengt u haar groeten over. Wij zijn gewoon samen bepaalde geluiden voort te brengen, met haar klavecimbel en mijn theorbe, die u naar mijn overtuiging niet zou afkeuren.

91. *Pathodia* 7.

92. Constantijn Huygens jr..

93. Willem III.

94. Lodewijk Huygens.

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)
AAN COENRAAD VAN BEUNINGEN [AMSTERDAM]
21 DECEMBER 1672
6874

Samenvatting: Huygens vertelt voor een oude dame twee uur op zijn luit gespeeld te hebben. Hij hoopt dat Van Beuningen dit wil goedkeuren.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, pp. 475-476: afschrift (apograaf).

Over een antwoord van Van Beuningen is niets bekend. Huygens schreef opnieuw op 19 januari 1673 (Worp 6, nr. 6874a, p. 318, n. 3).

Vroegere uitgaven: Worp 6, nr. 6874, p. 318: samenvatting.

— Rasch 2007, nr. 6874, pp. 1115-1116: volledig, met Nederlandse vertaling.

Namen: Hendrik Becker; Johanna le Gillon.

Glossarium: luth (luit); violon (violist).

Transcriptie

Copie.

⁹⁵À Monsieur van Beuningen.

À La Haye, ce 21 Déc. 72.

Monsieur,

Je me souviens de vous avoir tousjours ouy bien parler du Sieur Henry Becker. Si de vostre costé vous avez la ⁹⁶bonté de vous souvenir lorsqu'il est mon nepveu, et que la nomination de vos quatorze est prochaine, où je présuppose que la faveur d'un premier *borgemiester* est de la première et de la dernière importance, je recevray à beaucoup de grace qu'il vous plaise le honorer de vostre bienveillance en ceste occasion, *ut in quatuordecim sedeat*. Vous sçavez ce que cela vouloit dire au théâtre romain et, pour ne vous pas importuner de grimace de compliments, vous sçavez, j'expère, que je suis de tout mon cœur,

Monsieur,

vostre très-humble et très-obéissant serviteur
[etc.]

Si la jalouice n'entre point dans vostre pottage, vous souffriez bien que je vous annonce que depuis peu je me suis erigé en franc violon *van ons oud vrouwtje*, et l'ay entretenné deux heures d'arrache-pied de mon luth. S'il vous prend envie d'en gronder, je diray comme l'anfant qu'on | 176 | fouette: *ick sal 't mijn leven niet meer doen*.

Vertaling

Aan de heer van Beuningen.

Den Haag, 21 december 1672.

95. Naam geadresseerde autograaf.

96. <bonté de vous ... et que la> autograaf.

Mijnheer,

Ik herinner mij dat ik u te allen tijde welwillend heb horen spreken over de heer Hendrick Becker. Wanneer u van uw kant zo goed zou willen zijn u nu weer voor de geest te halen dat hij mijn ⁹⁷neef is en dat de benoeming van uw veertien raadslieden nabij is en waarbij ik veronderstel dat de gunst van de eerste ^Lburgemeester^J van het allergrootste belang is, zou ik gaarne met veel dankbaarheid vernemen dat u hem bij deze gelegenheid zou willen eren met uw goedgunstigheid, ^Lopdat hij in de Raad van Veertien plaatsneemt.^J U weet wat dat betekent in het Romeinse theater, en, om u niet lastig te vallen met een schijnvertoning van complimenten, weet u, naar ik hoop, dat ik met heel mijn hart ben,

mijnheer,

uw nederige en gehoorzame dienaar
[enz.]

Wanneer jaloezie nog niet in uw woordenboek voorkomt, zult u wel willen toestaan dat ik u vertel dat ik mij sinds kort heb opgeworpen als vrije musicus ^Lvan ons oude ⁹⁸dametje^J en haar twee uur zonder onderbreking heb onderhouden met mijn luit. Als dit u doet mopperen, zal ik, net als het kind dat men kastijdt, zeggen: ^LIk zal het nooit meer doen.^J

97. Hendrik Becker was een zoon van Samuel Becker en Jacomina van Baerle. Deze laatste was een zuster van Huygens' echtgenote Susanna van Baerle. Hendrik Becker was dus een aangetrouwde maar volle neef van Huygens.

98. Johanna le Gillon, de vrouw van Hieronymus van Beverningk?

[SÉBASTIEN CHIÈZE] (MADRID)
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
21 DECEMBER 1672
6874A

Antwoord op Huygens' brief van 17 november 1672 (verloren).

Samenvatting: Chièze is op audiëntie geweest bij de koningin-moeder van Spanje, waar hij vanwege het succes van Willem III in de oorlog met Frankrijk met meer égards wordt ontvangen dan eertijds.

De brief kruiste Huygens' brief aan Chièze van 27 december 1672 (**6874B**), die het antwoord was op een verloren gegane brief van Chièze van 7 december 1672. Chièze schreef opnieuw op 4 januari 1672 (**6875A**).

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 34: brief (dubbelvel, 15x21cm, abcd | -; autograaf).

Namen: Laurens Buysero; Vieri da Castiglione; Diego Duarte; Geertruida Huygens; Karel II (koning van Spanje); Maria Anna van Oostenrijk; Giambattista Pallavicino; Francisco Salinas; Gregorio María de Silva y Mendoza (hertog van de Infantado); Roberto Solaro; Gaspar de Teves y Tello de Guzmán (markies van La fuente); Willem III.

Plaatsen: Florence; Genua; Savoye; Spanje.

Titel: *De musica* (Salinas 1577).

Transcriptie

À Madrit, le 21 Decembre 1672.

Vostre lettre du 17 Novembre, ayant esté adressé à Paris, n'a peu arriver icy que quinze jours plus tard qu'elle n'avoit fait, si vous l'aviez envoyée en droit rue à Madrid, et comme les maux ne tardent pas à estre sçus, vous aurez veu, Monsieur, par ma précédente que j'avois appris desjà la perte de vostre petite fille. Et combien sensiblement j'ay esté toucher de vostre desplaisir, maintenant il n'y a plus qu'à vous laisser dans la silence et la résignation, où vous me tesmoignez estre pour ce coup de la providence, et à vous souhaiter pour le nouvel an les bénédictions que vostre vertu mérite.

Enfin, mon audience fus reiglée à Vendredy passé, 16 de ce mois. La maladie du Roy, qui avoit commencé dez le jour auparavant, fut cause que je ne vis que la Reyne. Le conducteur m'y mena, ce qui n'a pas esté une affaire d'une petite discussion et reflexion, et le Duc de l'Infantado, *Mayordomo mayor*, | b | se trouva dans la chambre de Sa Majesté pour la qualité d'extraordinaire que j'avois, et pour les pré-éminences de la souveraineté de Son Altesse Sérénissime, reconue non sans peine, et graces au tems présent. *Veni in tempore*, et à l'invitation du Marquis de la Fuente, je m'avisay de bastir une lettre, que vous trouverez dans le pacquet pour Son Altesse que j'adresse à Monsieur Buysero, où vous direz peut-estre que je parle aussy affirmativement que je faisois jadis aux Douanniers de Péronne.

Quoyqu'il en soit, Monsieur, ce qu'on auroit eu peine à croire au tems passé, les armes de Son Altesse Sérénissime sont arborées dans Madrid, et son *Embaxador* y jouyt des mesmes privilèges que ceux des autres souverains. Ces gens icy sont si jaloux de leur gloire et si envieux de celle d'autrui, qu'au jugement de plus sensez, il y a autant à s'estonner de ma reception que du reffus qu'ils font aux Ducs de Savoye, de Florence et à la République de ⁹⁹Genève de les admettre à la Chapelle. | c |

Le Roy est malade de la petite vérolle, déclarée et sortie fort heureusement despuis Dimanche 18 de ce mois.

Les lettres du dernier courrier nous donnent une très-grande impatience pour celles du prochain, et je brusle du désir d'apprendre quelque succez d'esclat et de réputation pour Son Altesse, priant Dieu qu'il conserve sa personne, que chascun dit icy qu'il expose en soldat. Ses pères sont allez à la belle gloire parmy les périlz, et la providence a pris soin d'eux pour asseurer la liberté des peuples. C'est à quoy je me confie entièrement.

Vous verrez dans le mesme pacquet de Monsieur Buysero de quelle manière j'ay tasché de tourner mon compliment à la Reyne, et l'accomoder au tems présent, faute de meilleure instruction.

99. Chièze bedoeld hier zeker Genua (= Genova), in het Frans eigenlijk Gênes..

Puisque je say le nom et les qualitez de Salinas, *nome, cognome e patria*, je l'auray, ou il sera point en Espagne.

Je suis avec respect tout ce que je dois estre,

Monsieur,

[etc.] | d |

J'adresse le présent paquet à Monsieur de Duarti pour la seurté, dans la crainte qu'on nous donne, que le commerce de lettres pour Hollande pourroit bien estre rompu.

Vertaling

Madrid, 21 december 1672.

Uw ¹⁰⁰brief van 17 november is, omdat hij geadresseerd was aan Parijs, hier pas veertien dagen later ontvangen dan het geval zou zijn geweest wanneer u hem rechtstreeks naar Madrid had gezonden, en, aangezien de slechte dingen snel bekend zijn, zult u, mijnheer, hebben bemerkt uit mijn voorgaande ¹⁰¹brief dat ik de ¹⁰²dood van uw ¹⁰³kleindochter reeds had vernomen. En hoe gevoelig ik was geraakt door uw verdriet; nu rest u niets anders dan de stilte en de berusting waarvan u blijk geeft bij deze slag van de voorzienigheid, en ik kan u voor het nieuwe jaar slechts de zegeningen wensen die uw deugzaamheid verdient.

Mijn audiëntie was uiteindelijk vastgesteld op afgelopen vrijdag, de 16de van deze maand. De ziekte van de ¹⁰⁴koning, die de daaraan voorafgaande dag was begonnen, was er de reden van dat ik alleen de ¹⁰⁵koningin[-moeder] heb ontmoet. De begeleider bracht mij erheen, hetgeen een zaak van niet weinig discussie en overweging was, en de ¹⁰⁶hertog van de ¹⁰⁷Infantado, ^Lde opperhofmeester,^J bevond zich in het vertrek van Hare Majesteit, omwille van de status van buitengewone [gezant] die ik heb, zowel vanwege de hoge status van de soevereiniteit van Zijne Doorluchtige ¹⁰⁸Hoogheid, welke hier niet zonder moeite wordt erkend, als vanwege het huidige tijdsgewricht. ^LIk kwam op tijd,^J en had besloten, daartoe genodigd door de ¹⁰⁹markies van la Fuente, een brief op te stellen, die u zult aantreffen in de zending voor Zijne ¹¹⁰Hoogheid, die ik adresseer aan de heer [Laurens] Buysero, waarvan u misschien zult zeggen dat ik even onomwonden spreek als vroeger tegen de douaniers van Péronne.

Hoe het ook zij, mijnheer, en hoe moeilijk men het vroeger zou hebben geloofd: de wapens van Zijne Doorluchtige Hoogheid zijn in Madrid geplant, en zijn ^Lambassadeur^J geniet dezelfde voorrechten als die van andere staatshoofden. Die mensen hier zijn zo gebrand op hun roem en zo jaloers op die van anderen, dat naar het oordeel van de verstandigsten er evenveel reden is zich te verbazen over mijn ontvangst als over de

100. Huygens aan Chièze, 17 november 1672 (verloren).

101. Chièze aan Huygens, 7 december 1672 (verloren).

102. Geertruida Doublet stierf op 11 november 1672.

103. Geertruida Doublet.

104. Karel II.

105. Maria Anna van Oostenrijk.

106. Gregorio María de Silva y Mendoza (1649-1693).

107. Hertog van de Infantado (Duque del Infantado) was een speciale titel, gegeven aan één van Gregorio María's voorouders. Het woord Infantado (analoog aan het Franse Dauphiné) heeft betrekking op bepaalde bezittingen die normaliter toevallen aan de Spaanse kroonprins.

108. Willem III.

109. Gaspar de Teves y Tello de Guzmán, markies van La Fuente.

110. Willem III.

weigering die [vertegenwoordigers van] de hertogen van ¹¹¹Savoye en ¹¹²Florence en van de ¹¹³Republiek Genua ten deel viel om te worden toegelaten tot de Kapel.

Bij de koning zijn waterpokken vastgesteld, aangekondigd en gelukkig verdwenen sinds zondag de 18de van deze maand.

De brieven van de laatste post maken ons zeer nieuwsgierig naar die van de volgende, en ik brand van verlangen om een of ander doorslaand en reputatie-vestigend succes van Zijne Hoogheid te vernemen, terwijl ik Gode bid dat Hij zijn persoon bewaart, waarvan eenieder hier zegt dat hij deze als soldaat blootstelt aan gevaar. Zijn vaderen hebben veel glorie verzameld te midden van gevaren en de voorzienigheid heeft zich over hen ontfermd om de vrijheid van de volkeren veilig te stellen. Ik verlaat mij daarop volledig.

U zult uit dezelfde zending aan de heer Buysero vernemen hoe ik heb getracht mijn eerbetoon aan de koningin te formuleren en dit aan te passen aan de huidige tijd, bij gebrek aan betere instructie.

Omdat ik de naam en hoedanigheden van [Francisco] Salinas ken, ^Lnaam, voornaam en herkomst,^J zal ik het ¹¹⁴boek vinden, of het is in het geheel niet in Spanje.

Ik ben met eerbied wat ik verschuldigd ben te zijn,

mijnheer,

[enz.]

Ik adresseer de zending in kwestie voor alle zekerheid aan de heer [Diego] Duarte, omdat men ons doet vrezen dat de postdienst naar Holland zou kunnen zijn verbroken.

111. Fra Roberto Solaro.

112. Vieri cavaliere da Castiglione.

113. Giambattista Pallavicino.

114. Francisco Salinas, *De musicâ libri VII* (Salamanca 1577).

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)
AAN SÉBASTIEN CHIÈZE [MADRID]
27 DECEMBER 1672
6874B

Antwoord op Chièzes brief van 7 december 1672 (verloren).

Samenvatting: Huygens condoleert Chièze met het verlies van zijn moeder. Huygens beveelt een passage uit een boek van De la Pise aan als de sleutel tot de oplossing voor een diplomatiek geschil. Hij zegt zich enigszins te schamen nu hij merkt dat Chièze zoveel moeite moet doen voor een exemplaar van Salinas.

Een direct antwoord van Chièze is niet bekend. Chièzes brief van 4 januari 1673 (**6875A**) moet de onderhavige hebben gekruist. Chièzes volgende brief, van 1 maart 1673 (**688I**), snijdt nieuwe zaken aan.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, pp. 473-474: afschrift (apograaf).

Namen: Archimedes [=Christiaan Huygens]; Philips Doublet; Christiaan Huygens; Constantijn Christiaan Romph; Claude-Marie de Lapie; Tousseau de la Pise; Willem III.

Transcriptie

Copie.

¹¹⁵À Monsieur Chièze.

À La Haye, ce 27e Décembre 1672.

J'avois bien fait estat, mon cher Monsieur, que vous auriez besoin d'autant de consolation que personne d'entre nous sur la perte qui nous est arrivée, et vous en sçay tout le gré que je doibs. Apprenons ensemble à nous souvenir que c'est au Créateur à décréter quand il luy plaist, et prion[s]-le qu'il luy plaise aussi parfois nous récréer de ses bienfaits, qui à pas un de nous ne sera chose nouvelle, si nous voulons bien pezer tout le pour et contre dont nous avons jouy, et que nous avons souffert. Pratiquez cela mesme au sujet de vostre dernier orphelinage, où il n'est rien arrivé lors de saison, sans prétendre plus ¹¹⁶de droit de vous plaindre, que n'en auront mes enfans quand il plaira à Dieu de finir ce grand aage auquel je me trouve parvenu de sa grace.

Vous voyez que j'ay receu vostre dernière du 7e de ce mois. Sieur Annelant a eu la siene dont c'est à luy à vous rendre compte de remercement. Tout ce qui luy reste de famille se porte bien, comme la miene, l'une et l'autre esgalement affectionnée à vous servir.

Sur le sujet de la contestation qu'on a osé mouvoir touchant la caractère souverain de Son Altesse, j'espère que vous aurez eu à la main un exemplaire du petit recueil que feu le Tousseau La Pise avoit produit de ceste matière. C'est une pièce que j'ay fait jouer assez à propos en quelques occurences. Si vous | 474 | n'en avez esté pourveu, je m'offre à vous en faire pourvoir, car en telles choses la moustarde ne laisse pas de servir mesme après le disner, ¹¹⁷*ad firmos confirmandos*, et l'acquisition m'en sera bea[u]coup moins difficile que ne vous a esté l'investigation de ce maudit Salinas, dont je vous demande encor pardon avec bea[u]coup de regrets de vous avoir tant travaillé à remuer *in omni Iberiâ omni lipporum scriniâ*, sans rien peu proaffiter. Je ¹¹⁸me resjoue seulement de ce qu'au moins il se trouve que je ne vous ay pas envoyé au désert après un feu follet, et qu'en fin il a paru qu'un tel *fulano* Salinas a esté *in naturâ rerum*. Le Sieur Romph vous aura adverti que selon vostre direction il en a cerclé et trouvé un chez les libraires frippiers. Je ne sçay par où ces bourreaux auront sceu qu'un sot s'est amouraché de ce vieux *scrutum*, pour m'en faire demander 6 ou 7 escuz. On en usera comme on pourra. J'ay mandé à mon Archimède qu'il tasche de réduire ce prix par charme d'algèbre à

115. Naam geadresseerde autograaf.

116. <de> autograaf/autograph.

117. <Orani>.

118. <me resjoue ... il se> autograaf.

ce qui se pourra, et de me l'accepter *ut eumque*. Resjouissez-vous de la délivrance de tant d'inopportunité et disposez réciproquement de moy en tout et par tout.

Nous espérons de ravoir icy Son Altesse en bref et lors je tiendray la main à l'affaire que vous m'avez recommandez, comme je feray tousjours et avec joye à tout ce que vous me jugerez capable de vous confirmer dans la créance que j'espère que vous avez après celle du *Symb[ol]um apostolorum* que soy ¹¹⁹*todo sujo y tambien* de la chère Bourguignotte.

Vertaling

Aan de heer [Sébastien] Chièze.

Den Haag, 27 december 1672.

Ik had er goed nota van genomen, mijn waarde heer, dat u evenveel behoefte aan troost zou hebben als wie ook van ons, om het verlies dat ons heeft getroffen, en ik breng u daarvoor alle verschuldigde dank. Laat ons samen leren ons te herinneren dat het aan de Schepper is om te beschikken naar Zijn goeddenken, en laat ons tot Hem bidden dat het Hem ook moge behagen ons te bedenken met Zijn weldaden, die voor niemand van ons nieuw zijn, als wij alle voors en tegens, waarvan wij hebben genoten en waaronder wij hebben geleden, willen wegen. Past u dat ook toe op de kwestie van uw recente verwezing,¹²⁰ waarbij niets is gebeurd tegen de loop der dingen dat u meer recht geeft om te klagen, zoals ook mijn kinderen dat niet zullen hebben, wanneer het Gode behagen zal de hoge leeftijd te beëindigen die ik door Zijn genade heb bereikt.

U ziet dat ik uw laatste ¹²¹brief van de 7de van deze maand heb ontvangen. De ¹²²heer van Sint-Annaland, heeft de ¹²³zijne gekregen en het is aan hem u daarvoor te bedanken. Met de familie die hij nog heeft gaat het goed, zoals met de mijne; zowel de ene als de andere zijn genegen u van dienst te zijn.

Ten aanzien van het onderwerp van geschil dat men te berde heeft durven brengen betreffende de soevereiniteit van Zijne ¹²⁴Hoogheid hoop ik dat u een exemplaar van de kleine bloemlezing die wijlen Tousseau de la Pise over deze materie heeft gemaakt bij de hand hebt. Dat is een werk dat ik al dikwijls heb aangehaald bij een aantal voorkomende gevallen. Als u het niet in uw bezit heeft, bied ik aan het u te doen toekomen, want in dergelijke gevallen komt de mosterd ook ná de maaltijd nog van pas, ^Lom de sterken te versterken,[↓] en de aankoop ervan zal mij veel minder moeite kosten dan u hebt gehad bij het speuren naar die vervloekte Salinas, waarvoor ik nogmaals om vergiffenis vraag met veel spijt dat ik u zo hard heb laten werken om ^Lin heel Spanje de boekenkast van alle leepogigen[↓] door te neuzen zonder enig resultaat. Ik verheug mij er slechts over dat gebleken is dat ik u niet in de woestijn achter een dwaallicht aan heb gezonden en dat uiteindelijk duidelijk is geworden dat er een ^Lzekere[↓] Salinas heeft bestaan ^Lop de aardse wereld.[↓] De heer [Christiaan] Romph zal u hebben meegedeeld dat hij op uw aanwijzing heeft rondgekeken en een exemplaar heeft gevonden bij een verkoper van tweedehandsboeken. Ik weet niet hoe deze barbaren aan de weet zijn gekomen dat een dwaas op dit oude ^Lvod[↓] verlekkerd is geraakt en mij daarom 6 of 7 ¹²⁵écus ervoor vragen. Men profiteert ervan zoveel men kan. Ik heb aan mijn ¹²⁶Archimedes opgedragen dat hij moet proberen die prijs naar beneden te krijgen door middel van een algebraïsche truc, voor zover mogelijk, en het ^Lals zodanig[↓] voor mij te kopen. Verheug u over de bevrijding van zoveel gezeur en beschik wederkerig geheel en al over mij.

119. <*toto suyo* ... Bourguignotte.> autograaf.

120. Het moet gaan om het overlijden van Chièzes moeder, Marguerite de Vassous, met betrekking tot wie de literatuur geen exacte overlijdensdatum geeft (Leemans 1974, p. 380: 'na 1 augustus 1669'), Chièzes vader Jérôme Chièze was al in 1664 overleden.

121. Chièze aan Huygens, 7 december 1672 (verloren).

122. Philips Doublet.

123. Chièze aan Doublet, 7 december 1672 (Leiden, Univ. Bibl., CH 34, map 1, nr. 68.)

124. Willem III.

125. Een *écu* [*blanc*] was ongeveer *f* 2:10, dus 6 of 7 *écus f* 18 à 20, inderdaad vrij veel.

126. Christiaan Huygens.

Wij hopen Zijne Hoogheid binnenkort weer hier te zien, en dan zal ik mij zetten aan de zaak die u mij hebt aanbevolen, zoals ik alles, en met vreugde, zal doen wat u mij u in staat acht voor u te bewerkstelligen, in het vertrouwen dat u naar ik hoop heeft na die van de ^Lgeloofsbelijdenis^J dat ^Lik geheel de uwe ben en hetzelfde^J jegens de dierbare ¹²⁷Bourgondische.

127. Claude Marie de Lapie.